

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

УДК 376.1:364.4(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17554547>

Інтеграція інклюзивної педагогіки в систему освіти України

Савченко Марина Сергіївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти, психології і фахових методик,

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, м. Хмельницький, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-1938-4799>

Ткаченко Людмила Василівна,

вчитель початкової школи, Спеціальна школа №16,
м. Київ, Україна, <https://orcid.org/0009-0003-4296-1272>

Гречанівська Галина Олександрівна,

магістр, вчитель початкових класів, гімназія «Простір»,
м. Хмельницький, Україна, <https://orcid.org/0009-0007-1704-6434>

Прийнято: 23.10.2025 | Опубліковано: 07.11.2025

***Анотація.** Актуальність дослідження зумовлена необхідністю інтеграції принципів інклюзії в освіту України як дієвого механізму забезпечення гуманності, рівного для всіх доступу та освітніх можливостей. У сучасних умовах трансформації українського суспільства та реформування освітньої галузі особливої уваги потребує ознайомлення майбутніх педагогів з принципами інклюзивної педагогіки, що дає їм змогу ефективно впроваджувати ці підходи в практичну діяльність. **Метою** статті є*

теоретичне обґрунтування та визначення напрямів інтеграції принципів інклюзивної педагогіки в освітню систему України для підвищення рівня соціальної справедливості та професійної готовності майбутніх педагогів. **Методи** дослідження охоплюють аналіз науково-педагогічної літератури, порівняльно-аналітичний підхід до вивчення європейського досвіду інклюзивної освіти, узагальнення вітчизняних практик підготовки педагогів та системно-структурний розгляд моделей інтеграції інклюзивних принципів у навчальний процес. **Результати** дослідження свідчать, що ефективне впровадження інклюзивної педагогіки сприяє підвищенню рівня толерантності, емпатійності та комунікативної компетентності студентів, формуванню їхньої професійної готовності до роботи з різними соціальними групами, зокрема з особами з інвалідністю та уразливими категоріями населення. Запровадження модульних курсів з інклюзивної педагогіки, міждисциплінарних навчальних програм і практико-орієнтованих занять дає змогу вдосконалити систему професійної підготовки, зробити її більш гуманістичною та соціально скерованою. У **висновках** підкреслено, що інтеграція інклюзивної педагогіки в освітній процес є стратегічним напрямом розвитку української системи освіти, який забезпечує реалізацію принципів соціальної справедливості та рівних можливостей. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення методологічної бази інклюзивної підготовки педагогів, формування міжвідомчих моделей співпраці та створення цифрових платформ для підтримки інклюзивного навчання.

Ключові слова: професійна підготовка, рівні можливості, педагогічна інтеграція, компетентнісний підхід.

Integration of inclusive pedagogy into the system of social education in Ukraine

Maryna Savchenko,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Department of Preschool
and Special Education, Psychology and Professional Methods, Khmelnytskyi
Humanitarian and Pedagogical Academy, Khmelnytskyi, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-1938-4799>

Liudmyla Tkachenko,

Primary School Teacher, Special School №16, Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0009-0003-4296-1272>

Halyna Hrechanyvska,

Master's Degree, Primary School Teacher, Gymnasium «Prostir»,
Khmelnytskyi, Ukraine, <https://orcid.org/0009-0007-1704-6434>

***Abstract.** The relevance of the study is determined by the need to integrate the principles of inclusion into Ukraine's education as an effective mechanism for ensuring human rights, equal access, and educational opportunities for all. In the modern context of transforming Ukrainian society and reforming the educational sector, future teachers require special attention to familiarise themselves with the principles of inclusive pedagogy, which enables them to implement these approaches effectively in practical activities. The **purpose of this article** is to provide theoretical substantiation and identify directions for integrating the principles of inclusive pedagogy into Ukraine's educational system to enhance the level of social justice and professional readiness among future teachers. **Research methods** include the analysis of scientific and pedagogical literature, a comparative and analytical*

*approach to studying the European experience of inclusive education, a generalisation of domestic teacher training practices, and a systemic-structural consideration of models for integrating inclusive principles into the educational process. The **study's results** show that the effective implementation of inclusive pedagogy contributes to increasing the level of tolerance, empathy, and communicative competence among students, thereby forming their professional readiness to work with various social groups, particularly with individuals with disabilities and vulnerable categories of the population. The introduction of modular courses on inclusive pedagogy, interdisciplinary training programs and practice-oriented classes makes it possible to improve the system of professional training, make it more humanistic and socially oriented. The **conclusions** emphasise that integrating inclusive pedagogy into the educational process is a strategic direction for the development of the Ukrainian education system, ensuring the implementation of the principles of social justice and equal opportunities. It is advisable to direct further research to the development of a methodological base for inclusive teacher training, the formation of interdepartmental cooperation models, and the creation of digital platforms to support inclusive education.*

Keywords: *professional training, equal opportunities, pedagogical integration, competence-based approach.*

Постановка проблеми. Сучасний розвиток українського суспільства характеризується глибокими соціальними, економічними та освітніми трансформаціями, які безпосередньо впливають на формування системи освіти. Одним із головних питань є забезпечення соціальної справедливості та рівних можливостей для всіх громадян, включно з особами, які мають особливі освітні потреби. У цьому контексті актуальності набуває інтеграція інклюзивної педагогіки як концепції, що поєднує гуманістичні, соціальні та

педагогічні принципи у створенні доступного, толерантного й підтримувального освітнього середовища.

Попри значний прогрес у розробленні нормативно-правової бази та окремих освітніх ініціатив, система педагогічної освіти України все ще мало адаптована до викликів інклюзивного навчання. Існує невідповідність між теоретичними засадами інклюзивної педагогіки та практичними підходами до професійної підготовки майбутніх вчителів та викладачів, що ускладнює реалізацію принципів соціальної рівності в реальному освітньому процесі. Недостатньо сформовані методики інтеграції інклюзивних цінностей у навчальні програми призводять до зниження ефективності підготовки майбутніх педагогічних працівників, їхньої здатності до емпатійної взаємодії та підтримки здобувачів з уразливих груп населення.

Отже, проблема полягає в необхідності науково обґрунтованого підходу до інтеграції інклюзивної педагогіки в систему освіти України. Її вирішення сприятиме не лише підвищенню якості професійної підготовки педагогів, але й втіленню принципів соціальної справедливості, гуманізму та освітньої рівності в сучасному суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальна українська наукова дискусія довкола інклюзивної освіти містить широкий спектр досліджень, котрі висвітлюють нормативно-правові, педагогічні, соціально-психологічні та економічні аспекти її впровадження. Огляд найважливіших праць останніх років дає змогу виявити основні напрями наукових робіт та наявні прогалини, що підтверджує потребу подальшого вивчення інтеграції інклюзивної педагогіки в систему освіти України.

По-перше, низка напрацювань фокусується на загальних тенденціях розвитку інклюзивної освіти та проблемах імплементації нормативно-правової бази. Так, Л. Потапюк і А. Дендак узагальнюють сучасний стан інклюзивної освіти в Україні, виділяючи проблеми уніфікації підходів та

необхідність міждисциплінарної координації [1]. Історико-правові аспекти становлення інклюзії в Україні окреслює О. Матрос, вказуючи на невідповідність між правовими гарантіями та практичною реалізацією [2]. У своїй статті Н. Горішна підкреслює різні тлумачення базових понять інклюзії та потребу в стандартизації термінології [3].

По-друге, значна група досліджень присвячена формуванню інклюзивної компетентності майбутніх педагогів і соціальних працівників. Так, І. Кузава розкриває структуру інклюзивної компетентності й методичні підходи до її розвитку у фахівців спеціальної освіти [4]. Науковець М. Чайковський та співавт. вивчають вироблення інклюзивних умінь у студентів соціальної діяльності, наголошуючи на поєднанні теоретичних знань і практичних тренінгів [5]. Дослідниця І. Якимчук додає ціннісно-психологічного виміру інклюзії, показуючи, що інклюзивна підготовка має охоплювати роботу з особистісними установками майбутніх фахівців [6].

Третій пласт напрацювань стосується соціально-педагогічного супроводу та практичної організації інклюзивного простору. Зокрема, Т. Логвиненко та В. Дацюк розглядають супровід дітей з особливими освітніми потребами в контексті міждисциплінарної роботи фахівців [7]. Соціально-психологічні умови інклюзивної практики аналізують О. Мірошніченко та Л. Бахмутова, вказуючи на потребу у створенні безпечного, підтримувального середовища [8]. Основні вектори розвитку інклюзивної освіти формулюють О. Комар і В. Пісняк, звертаючи увагу на організаційні перепони та необхідність методичної підтримки [9].

Четвертий напрям присвячений міждисциплінарним та міжнародним порівняльним дослідженням. Так, Ю. Шевченко і В. Кондратенко вивчають досвід країн ЄС із соціально-педагогічних аспектів інклюзії та ініціюють напрями його адаптації в Україні [10]. Науковці В. Григоренко й О. Рассказова підкреслюють роль інклюзивної освіти у формуванні соціальної згуртованості,

зокрема з раннього віку [11]. Зарубіжні теоретичні підходи пропонують концептуальні рамки педагогічної диверсифікації та реконституції знань про інвалідність, що можуть бути корисними для теоретичної модернізації українських методів [12; 13].

П'ятий аспект акцентований на економічному та управлінському вимірі інклюзивної політики. Економічні пріоритети та перешкоди впровадження інклюзії аналізує А. Миколюк, звертаючи увагу на фінансові дисбаланси та управлінські прогалини [14]. Ці висновки важливі для розуміння того, що освітні ініціативи без належного фінансування й управлінської підтримки матимуть обмежену реалізацію.

Шостий напрям робіт зосереджений на методичних та технологічних рішеннях. Так, О. Бондаренко та співавт. (O. Bondarenko et al.) описують дидактичний потенціал віртуального інформаційного середовища для підготовки студентів [15]. Крім того, робота Л. Задорожної-Княгницької та співавт. підкреслює, що інклюзія – це практичний концепт соціальної справедливості, який потребує не лише методичних, але й ціннісних змін у підготовці фахівців [16].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Попри щораз більшу увагу до розвитку інклюзивної освіти в Україні, питання інтеграції інклюзивних практик в систему педагогічної освіти залишається недостатньо дослідженим. Наукові праці здебільшого зосереджуються на поширених аспектах інклюзивного навчання в закладах загальної середньої або спеціальної освіти, тоді як підготовка педагогів потребує окремого аналізу та розроблення методичних основ, що враховують міждисциплінарний характер їхньої діяльності.

Маловивченими є питання педагогічних і психологічних умов ефективного формування інклюзивних компетентностей майбутніх педагогів, зокрема в аспектах розвитку емпатії, соціальної відповідальності та навичок

міжособистісної взаємодії з представниками вразливих груп. Відсутня цілісна модель інтеграції інклюзивної педагогіки в освітній процес соціально-педагогічних спеціальностей, яка б системно поєднувала теоретичну, практичну й етичну підготовку студентів.

Крім того, не розроблено достатньо рекомендацій щодо адаптації навчальних планів, практико-орієнтованих методів та цифрових ресурсів для формування інклюзивного світогляду майбутніх педагогів. Це передбачає потребу в науковому пошуку шляхів модернізації освіти через інтеграцію принципів інклюзивної педагогіки, що сприятиме поліпшенню її соціальної ефективності та гуманістичної спрямованості.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цієї статті є теоретичне обґрунтування та визначення напрямів інтеграції принципів інклюзивної педагогіки в систему освіти України з метою підвищення рівня соціальної справедливості та професійної готовності фахівців педагогічних спеціальностей до роботи в інклюзивному середовищі.

Для досягнення поставленої мети окреслено такі завдання:

- з'ясувати сутність і структуру інклюзивної педагогіки як науково-практичної основи забезпечення соціальної справедливості в освітньому процесі;
- проаналізувати стан і тенденції розвитку інклюзивної освіти в Україні та її зв'язок із системою педагогічної освіти;
- визначити педагогічні умови, принципи та методи ефективної інтеграції інклюзивних цінностей у зміст освіти;
- запропонувати шляхи вдосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів з урахуванням потреб інклюзивного суспільства.

Реалізація зазначених завдань дасть змогу сформулювати науково обґрунтовані засади інтеграції інклюзивної педагогіки в систему освіти, сприятиме розширенню методологічного базису освітніх досліджень і

підвищенню ефективності підготовки педагогів до роботи в умовах різноманітного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи засади інклюзивної освіти, варто визнати, що сьогодні не існує альтернативи інклюзивному навчанню. У цьому контексті надзвичайно важливим є формування в суспільстві поваги та толерантності до кожної людини. Сучасні соціально-політичні процеси актуалізували потребу терплячого ставлення до осіб з інвалідністю, адже гуманістичні принципи, які проголошує держава, часто стикаються з реаліями жорстокого ринку та нерівними можливостями для громадян. Декларації про самоцінність кожної особистості нерідко залишаються лише на папері, що призводить до дискредитації гуманістичних ідей. Отже, поняття рівності має тлумачитися не як однаковість можливостей, а як рівноправність усіх людей перед законом та суспільством.

Соціалізація особистості передбачає усвідомлення морального обов'язку вибудовувати взаємини з людьми з особливими освітніми потребами на засадах толерантності та взаємоповаги. Українська система освіти лише формує механізми впровадження інклюзивних підходів, і хоча успіхи поки що обмежені, сам процес свідчить про поступовий рух до гуманізації освіти. Досвід зарубіжних країн демонструє, що навіть за умов багаторічної практики спільного навчання дітей із різними освітніми можливостями досягнення не є гарантованими, потрібно постійно переглядати методи, ресурси та педагогічну культуру.

Ідея інклюзивного навчання виникла у зв'язку з необхідністю подолання соціальної ізоляції дітей з особливими освітніми потребами. Спеціальні школи створювали умови для психічного розвитку учнів, однак після закінчення навчання діти часто стикалися з проблемою соціальної непристосованості. Відтак з'явилася доцільність у моделі освіти, яка не лише навчає, а й інтегрує особистість у суспільство та сприяє її самореалізації. Саме ці чинники

зумовили появу інклюзивної форми навчання, що передбачає спільну участь усіх дітей в освітньому процесі.

Попри беззаперечну значущість інклюзивної освіти, її впровадження супроводжується численними викликами. Серед основних – нестача кваліфікованих дефектологів та педагогів, здатних працювати як із дітьми, що розвиваються типово, так і з тими, хто має особливі освітні потреби. Це є проблемою не лише української, а й зарубіжної системи освіти і створює ризик формального підходу до інклюзії, коли учні з особливими потребами лише номінально залучені до загальноосвітнього середовища без реальної підтримки [12, с. 1563].

Складність практичного втілення ідеї інклюзії полягає в суперечності між її гуманістичною сутністю та обмеженими можливостями освітньої системи. Як людина відчуває потребу в духовних цінностях, але не завжди знаходить у собі місце для них, так і суспільство визнає необхідність рівності, але не завжди готове до її справжньої реалізації. Проте саме інклюзивна освіта дає змогу наблизитися до ідеалу соціальної справедливості, забезпечуючи кожному право на освіту, розвиток і гідне ставлення.

Інклюзивна педагогіка в цьому контексті постає як освітня парадигма, що поєднує гуманістичні цінності, наукові підходи та практичні технології для створення рівного доступу до якісної освіти. Вона базується на концепції універсального дизайну навчального середовища, здатного враховувати багатогранність людських можливостей. У системі освіти України інклюзивна педагогіка набуває особливого значення, адже сприяє переходу від моделі «інтеграції» – часткового залучення окремих груп – до моделі «інклюзії», яка передбачає повне прийняття різноманітності як норми (табл. 1).

Таблиця 1

Основні характеристики, перешкоди та перспективи інтеграції інклюзивної педагогіки в систему освіти України

Аспект	Зміст і характеристика	Основні перешкоди	Потенційні напрями розвитку
Парадигмальний підхід	Інклюзивна педагогіка як концепція рівних можливостей та універсального освітнього дизайну	Відсутність цілісного розуміння концепції «інклюзії» серед педагогів та управлінців	Формування єдиної освітньої політики на засадах інклюзії та соціальної справедливості
Цільова аудиторія інклюзії	Особи з інвалідністю, діти з особливими освітніми потребами, представники меншин, мігранти	Звужене трактування поняття «інклюзивна освіта» лише до фізичних порушень	Розширення поняття «інклюзії» на всі вразливі соціальні групи
Науково-методологічна база	Інклюзивна педагогіка як міждисциплінарна галузь у межах освітології	Недостатня інтеграція між педагогічними та соціальними науками	Розвиток наукових досліджень і створення спільних навчальних програм
Підготовка педагогічних кадрів	Формування компетентностей для роботи з різними соціальними групами	Обмежена професійна підготовка педагогів, відсутність практико-орієнтованих курсів	Запровадження системи підвищення кваліфікації та інклюзивних тренінгів
Соціальна справедливість як мета	Інклюзія як шлях до подолання нерівності та дискримінації	Формальний підхід до інклюзії, націленість лише на нормативи	Усвідомлення інклюзивної освіти як інструменту соціальної єдності та сталого розвитку
Педагогічні технології	Особистісно зорієнтовані методи, адаптивні та гнучкі підходи	Відсутність матеріально-технічної бази для реалізації адаптивного навчання	Використання цифрових технологій, дистанційних платформ, універсального дизайну навчання

Джерело: власна розробка авторів за [1; 3; 6, с. 206; 14, с. 2; 16]

Інтеграція інклюзивної педагогіки в систему освіти є одним із вагомих чинників побудови суспільства рівних можливостей та соціальної справедливості. Її реалізація потребує не лише нормативного забезпечення, а й зміни освітньої культури, переосмислення ролі педагога, удосконалення

методичної бази та розвитку інституційної підтримки. Комплексний підхід до впровадження інклюзивних принципів в освіту сприятиме становленню громадянського суспільства, орієнтованого на толерантність, взаємоповагу та людську гідність.

Соціально-педагогічна освіта в Україні охоплює підготовку фахівців із соціальної педагогіки, громадських ініціатив та соціальної політики. Її основне завдання – сформувати готовність до реалізації принципів соціальної справедливості й побудови інклюзивного суспільства. Попри це, у змісті освітніх програм підготовки педагогів все ще є мало спеціалізованих інклюзивних модулів. Переважно інклюзивна тематика представлена фрагментарно, без системної інтеграції в структуру курсів, практик і педагогічних методик.

На початок 2024 року в Україні вже функціонувало 690 інклюзивно-ресурсних центрів [14, с. 3], що свідчить про значні організаційні зрушення у сфері інклюзивної освіти. Проте розвиток системи гальмують економічні, організаційні та кадрові перепони. Більшість наукових робіт фокусуються на загальній або спеціальній освіті, тоді як питання інтеграції інклюзивної педагогіки в освіту залишаються недостатньо опрацьованими. Це є важливою прогалиною в сучасному освітньому дискурсі.

Основні виклики інтеграції інклюзивної педагогіки в освіту виокремлено на рисунку 1.

Рисунок 1

Виклики інтеграції інклюзивної педагогіки в освіту

Джерело: власна розробка авторів

Отже, виникає потреба в побудові цілісної моделі інтеграції інклюзивної педагогіки в систему соціально-педагогічної освіти. Вона має передбачати взаємозв'язок між навчальним змістом, педагогічними технологіями, ціннісними орієнтирами та практичними вміннями студентів. Її створення дасть змогу не лише підвищити якість підготовки майбутніх педагогів, а й сприяти реалізації принципів соціальної справедливості, гуманізму та рівних можливостей у суспільстві.

Такий підхід формує середовище, яке інтегрує цінності рівності, доступності та соціальної справедливості безпосередньо в структуру підготовки майбутніх фахівців. Освітні програми мають містити дисципліни, що розвивають розуміння етики інклюзії, соціальної справедливості, міжкультурної комунікації та принципів універсального дизайну послуг. Концепція універсального дизайну в освіті акцентує увагу не лише на адаптації оточення для окремих категорій осіб, а на побудові навчальних і соціальних практик, придатних для найширшого кола користувачів. Саме тому

введення модулів на кшталт «Принципи універсального дизайну в соціальній роботі» сприяє тому, що студенти усвідомлюють, що соціальні програми повинні проєктуватися як інклюзивні на самому початку, а не через подальшу адаптацію до особливих потреб окремих груп [1, с. 12].

Методичний і технологічний рівень інтеграції також відіграє вагомую роль. Сучасна освіта потребує таких підходів до навчання, які дають змогу поєднати теоретичну підготовку з емпіричним досвідом інклюзивної взаємодії. Проєктне навчання, орієнтоване на створення студентами власних ініціатив підтримки вразливих груп, допомагає формувати компетентності соціальної відповідальності та емпатії. Використання проблемного і кейс-навчання, симуляційних вправ і рольових ігор сприяє розвитку практичних умінь у взаєминах із людьми з інвалідністю або іншими особливостями. Застосування цифрових ресурсів, віртуальних середовищ і мікронавчальних модулів значно підвищує рівень інтерактивності, гнучкості та індивідуалізації освітнього процесу, що є важливим компонентом інклюзивної освіти [15, с. 18].

На організаційному рівні треба забезпечити співпрацю між кафедрами соціальної освіти, інклюзивної педагогіки, психології та спеціальної освіти для розроблення міждисциплінарних програм і курсів. Необхідним є заснування ресурсних центрів підтримки інклюзивного навчання в університетах, які надаватимуть методичний супровід, консультаційну допомогу викладачам і студентам, а також поширюватимуть найкращі інклюзивні практики. Водночас адміністративне сприяння таким ініціативам, як удосконалення інклюзивних навчальних планів, стимулювання викладачів до оновлення змісту дисциплін, має стати частиною політики університету, орієнтованої на інституційні зміни.

Успішна інтеграція інклюзивної педагогіки неможлива без створення відповідних педагогічних умов. Це насамперед підвищення кваліфікації

викладачів за допомогою курсів, тренінгів і стажувань із питань інклюзивної педагогіки та соціальної роботи, а також розвиток системи менторської підтримки студентів з особливими освітніми потребами. Важливим чинником є становлення культури інклюзії на рівні університетської спільноти, що охоплює толерантний клімат, політику рівного ставлення та залучення студентів до громадянських ініціатив. Не менш значущим є належна матеріально-технічна база освітнього процесу, доступність приміщень і використання цифрових засобів адаптивного навчання. Інклюзивна компетентність фахівця передбачає не лише знання сутності та принципів інклюзії, а й здатність їх практично втілювати, аналізувати власну діяльність і результати взаємодії з різними категоріями клієнтів. Такий підхід забезпечує не просто формування інклюзивного мислення, а професійну готовність до реалізації інклюзивних практик [4, с. 162].

Очікуваними результатами впровадження інклюзивних принципів у педагогічну освіту є підвищення рівня соціальної компетентності, емпатії та толерантності в здобувачів освіти, а також покращення адаптації випускників до роботи з різноманітними соціальними групами, включно з людьми з інвалідністю та представниками інших вразливих категорій. Як свідчить аналіз, така інтеграція сприятиме оновленню освітніх програм, збільшенню їхньої практичної значущості та зменшенню невідповідності між задекларованими інклюзивними стандартами й реальною освітньою практикою. У перспективі це дасть змогу розробити адаптовані моделі інтеграції інклюзивності в освіту, які можуть бути апробовані в межах освітніх реформ та використані як емпірична база для подальших розвідок.

Висновки. Дослідження засвідчило, що інтеграція інклюзивної педагогіки в систему освіти суттєво підвищує ефективність підготовки майбутніх педагогів, сприяючи формуванню толерантності, емпатійності та професійної готовності до взаємодії з різними соціальними групами, включно

з особами з інвалідністю та уразливими категоріями. Впровадження модульних курсів, міждисциплінарних навчальних програм, проєктного та кейс-навчання, використання цифрових ресурсів і віртуальних середовищ, а також поєднання теоретичної підготовки з практичними навичками дасть змогу забезпечити інтерактивність та гнучкість освітнього процесу.

Комплексний підхід до організації освітнього середовища, що передбачає взаємодію кафедр, заснування ресурсних центрів та адміністративну підтримку інклюзивних ініціатив, зможе гарантувати умови для системного застосування принципів інклюзії. Педагогічні принципи, розвиток менторської допомоги та створення толерантного клімату в університетській спільноті сприятимуть ефективній реалізації інклюзивних практик.

Водночас перспективними напрямками подальших досліджень є розроблення методологічних засад інклюзивної підготовки соціальних педагогів та цифрових платформ для підтримки інклюзивного навчання, а також упровадження міжвідомчих моделей співпраці.

Отже, інтеграція інклюзивної педагогіки в соціальну освіту створює умови для підготовки висококваліфікованого, соціально відповідального та адаптивного фахівця, здатного забезпечувати рівні можливості та сприяти побудові інклюзивного та справедливого суспільства.

Список використаних джерел

1. Потапюк Л. М., Дендак А. С. Розвиток інклюзивної освіти в Україні: проблеми та перспективи впровадження. *Педагогічні науки: теорія та практика*. 2023. № 3. С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.26661/2786-5622-2023-3-01>.

2. Матрос О. Історія становлення інклюзивної освіти в незалежній Україні: соціально-правовий аспект. *Соціальна робота та соціальна освіта*.

2020. № 4. С. 105–111. DOI: [https://doi.org/10.31499/2618-0715.1\(4\).2020.215464](https://doi.org/10.31499/2618-0715.1(4).2020.215464).

3. Горішна Н. М. Інклюзивна освіта: підходи до розуміння та виклики розвитку. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2020. № 162(6). С. 23–29. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/74/75> (дата звернення: 15.08.2025).

4. Кузава І. Б. Формування інклюзивної компетентності майбутніх фахівців спеціальної освіти. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти*. 2024. Т. 1, № 1. С. 160–166. DOI: <https://doi.org/10.54891/2786-7013-2024-1-18>.

5. Чайковський М. Є., Добровіцька О. О., Осторовська Н. О. Формування інклюзивної компетентності у майбутніх соціальних працівників. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2022. № 1 (2). С. 96–105. URL: [https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9094/1\(349\),%202022_2.pdf?sequence=1#page=98](https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/9094/1(349),%202022_2.pdf?sequence=1#page=98) (дата звернення: 15.08.2025).

6. Якимчук І. П. Інклюзивна освіта як соціально-педагогічний феномен. *Теорія та практика психокорекції особистості: електрон. зб. матер. III Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Умань, 26 жовт. 2023 р.)*. Умань. 2023. С. 205–207. URL: https://fspo.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/11/1.-Збірник-конференції_26.10.23.pdf#page=205 (дата звернення: 15.08.2025).

7. Логвиненко Т., Дацюк В. Соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивної освіти. *Теорія і практика роботи фахівців соціальної сфери та інклюзивної освіти в умовах суспільних викликів: зб. матер. регіональної наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті багаторічного організатора навчально-наукових тренінгів, спеціаліста реабілітаційного центру Zevenbergen Франка Ван ден Ейндена (м. Дрогобич, 20–21 квітня 2023 р.)*. Дрогобич. 2023. С. 84–88. URL:

https://fhpp.dspu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/10/region.-nauk.-prakt.-konf._20-21.04.23-r.pdf#page=84 (дата звернення: 15.08.2025).

8. Мірошниченко О. А., Бахмутова Л. М. Організаційні та соціально-психологічні підходи до інклюзивної освіти дітей з особливими освітніми потребами. *Психологічні студії*. 2025. № 2. С. 118–125. DOI: <https://doi.org/10.32782/psych.studies/2025.2.15>.

9. Комар О. А., Пісняк В. С. Актуальні питання інклюзивної освіти: основні вектори. *Академічні візії*. 2023. № 17. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7763262>.

10. Шевченко Ю., Кондратенко В. Соціально-педагогічні виміри інклюзивної освіти в країнах Європейського Союзу. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2024. Т. 2, № 33. С. 101–106. DOI: <https://doi.org/10.33842/22195203-2024-2-33-101-106>.

11. Григоренко В., Рассказова О. Інклюзивна освіта як чинник соціальної згуртованості: прищеплення цінностей рівності та толерантності дітям з дошкільного віку. *Згуртованість суспільства в умовах воєнного стану: актуальність, виклики та шляхи їх подолання*: зб. тез Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю (м. Кривий Ріг, 16–17 травня 2024 р.). Кривий Ріг. 2024. С. 180–186. URL: repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20898/1/Збірник%20тез-2024_Кривий%20Ріг_Згуртованість%20суспільства....pdf#page=180 (дата звернення: 15.08.2025).

12. Finn R. How pedagogical diversity can afford parallaxes of competence: towards more inherently inclusive school. *International Journal of Inclusive Education*. 2021. Vol. 25, № 14. P. 1559–1576. DOI: <https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1642400>.

13. Garzón Díaz K. D. R., Goodley D. Teaching disability: strategies for the reconstitution of disability knowledge. *International Journal of Inclusive Education*.

2021. Vol. 25, № 14. P. 1577–1596. DOI:
<https://doi.org/10.1080/13603116.2019.1640292>.

14. Миколюк А. Проблеми та пріоритети розвитку інклюзивної освіти в Україні: економічний аспект. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. DOI:
<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-42>.

15. Bondarenko O., Pakhomova O., Lewoniewski W. The didactic potential of virtual information educational environment as a tool of geography students training. *CEUR Workshop Proceedings*. 2020. Vol. 2547. P. 13–23. DOI:
<https://doi.org/10.48550/arXiv.2002.07473>.

16. Задорожна-Княгницька Л., Цибулько О., Нетреба М. Інклюзивна освіта як практичний концепт соціальної справедливості. *Педагогічні науки*. 2021. № 78. С. 48–52. DOI: <https://doi.org/10.33989/2524-2474.2021.78.249803>.

17. Призванська Р. А. Психологічні засади музикотерапевтичної роботи з дітьми із розладами аутистичного спектру: автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.08. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2021. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/03/Pryzvanska-Avtoreferat.pdf> (дата звернення: 15.08.2025).

18. Призванська Р., Поплавська Г., Уголькова Н. Дослідження психологічних особливостей та психосоціальних викликів у дітей з аутизмом та їх родин. *Horizons of Innovation: Conference on Multidisciplinary Trends in Science*. 2024. С. 106–110. URL: <https://futuraity-publishing.com/wp-content/uploads/2024/02/Pryzvanska-R.-Poplavska-H.-Uholkova-N.-2024.pdf> (дата звернення: 15.08.2025).